

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ФОРМИ ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ ТЕСТУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У зв'язку з поширенням практики використання тестових технологій у процесі оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти актуалізуються дослідження, пов'язані з визначенням критеріїв розроблення тестового інструментарію, спрямованих на забезпечення об'єктивності результатів тестування. Одним із актуальних питань, які розглядаються науковцями в аспекті таких досліджень, є вивчення особливостей закритих і відкритих форм тестових завдань у аспекті їх складності (І. Карпова [2]), еквівалентності різних форм завдань у процесі оцінювання засвоєння учнями одних і тих самих навчальних конструктів (Л. Хасані та ін. [4], [5], [6], [7]), порівняльного аналізу статистичних характеристик результатів виконання завдань закритих і відкритих форм (К. Дятлова, Т. Міхалева [1], С. Науменко [3] та ін.). Аналіз наукових праць, присвячених розглядуваному питанню, показав наявність суперечностей у поглядах науковців щодо можливості використання тільки однієї форми завдань у тесті й навпаки – доцільності поєднання різних форм завдань відповідно до вимог валідності педагогічних вимірювань, а також щодо різної складності закритих і відкритих завдань та можливості коригування результатів тестування шляхом конструювання тесту з завдань тієї чи іншої форми. Отже, недостатньо розкритими залишаються питання впливу на результативні показники тестування (тестові бали) різних форм тестових завдань, їхнє поєднання в тесті.

Пропоноване дослідження спрямоване на експериментальне вивчення означених питань у предметному полі навчання української мови. З цією метою було розроблено тести з української мови, які склалися із 4 блоків завдань різних форм, спрямованих на перевірку засвоєння учнями одних і тих самих навчальних конструктів. У дослідженні, яке проводилось у ситуації реального освітнього процесу, взяли участь 203 учні 8 і 9 класів (99 і 104 ос. відповідно). Статистичне опрацювання результатів тестування за тестами I і II варіантів показало відповідність їх закону нормального розподілу та засвідчило точність розрахунків, що в кожному окремому разі перевищувала 99% ($p < 0,01$).

Основні результати тестування висвітлено в табл. 1 (відображено, на скільки відсотків учнями виконано завдання різних форм).

Табл. 1. Результати виконання учням завдань різних форм

Освітній рівень	Закриті за текстом	Закриті з однією правильною відповіддю	Закриті з декількома правильними відповідями	Закриті на відповідність	Відкриті
8 кл.	34%	20%	23%	33,8%	20%
9 кл.	32%	32%	19,5%	35,5%	21%

Форма тестового завдання в дослідженні розглядалася як функціонально-варіативний чинник впливу на результативні показники тестування. Результати дисперсійного аналізу підтвердили гіпотезу про наявність впливу цього чинника, сила якого виявляється на рівні до 33%. Крім того, у процесі аналізу з'ясовано, що цей показник змінюється відповідно до варіацій поєднання різних форм завдань у одному тесті.

Визначено, що найбільшою діагностичною достовірністю, що (крім відповідності психометричним критеріям якості – надійності, валідності тощо) визначається найменшим

виваюм сили впливу на результати тестування (до 10%), характеризується тест, у рамках якого поєднуються такі форми ТЗ: 1) закриті завдання за текстом, що передбачають вибір однієї правильної відповіді (Зв) та закриті з вибором однієї і декількох правильних відповідей (З); 2) завдання на встановлення відповідностей (Зв) і відкриті завдання (В), що передбачають конструйовану учнями відповідь; 3) закриті завдання за текстом (Ззт), що передбачають вибір однієї правильної відповіді й відкриті завдання (В), що передбачають конструйовану учнями відповідь (табл. 2).

Табл. 2. Поєднання форматів тестових завдань із найменшим впливом їх на результати тестування

№	Поєднання форматів тестових завдань	Середня сила впливу на результати (у %)
1	(Ззт) + (З)	4,7
2	(Зв) + (В)	6
3	(Ззт) + (В)	8,4

Аналіз когнітивної складності запропонованих учням паралельних завдань різних форм засвідчив наявність операційно-діяльнісного компонента складності, що визначається числом і характером операцій, які необхідно здійснити в процесі виконання завдання. Так, у запропонованих тестах завдання на встановлення відповідності, які за когнітивною складністю є ідентичними паралельним завданням (із вибором однієї і декількох правильних відповідей), характеризуються циклічною повторюваністю операцій і меншою варіативністю вибору «зайвих» дескрипторів (ніж у завданнях із вибором правильної відповіді), що підвищує вірогідність «здогадки» й знижує діагностичну точність результатів. Цю тезу підтверджує аналіз зіставлення загальних результатів тестування (рівень виконання завдань на встановлення відповідності у кожному разі вищий за рівень виконання паралельних завдань інших блоків) із результатами аналізу впливу поєднання завдань різних форм у тесті: у кожному з поєднань, які знижують діагностичну точність результатів тестування (табл. 3), присутні завдання на встановлення відповідності, які поєднуються з іншими закритими завданнями.

Табл. 3. Поєднання форматів тестових завдань зі значним впливом на результати тестування

№	Поєднання форматів тестових завдань	Середня сила впливу на результати (у %)
1	(З)+(Зв)	40
2	(Ззт)+(З)+(Зв)	38
3	(Ззт)+(Зв)	31

Такі результати зумовлюють припущення про необхідність включення до тесту з української мови відкритих завдань, що може підвищити діагностичну достовірність результатів тестування за умови певного співвідношення кількості відкритих і закритих завдань. Таке припущення є попереднім і потребує уточнення й поглиблення в подальших дослідженнях, спрямованих, зокрема, на вивчення впливу на результативні показники тестування структури тесту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дятлова К.Д. Исследование влияния разнообразия форм тестовых заданий на статистические характеристики теста. *Вопросы тестирования в образовании*. 2006. № 4. С. 65–75.
2. Карпова И. П. Сравнение открытых и выборочных тестов. *Открытое образование*. 2010. № 3. С. 32–38.
3. Науменко С. О. Вплив форми тестових завдань на рівень освітніх результатів здобувачів базової середньої освіти *Анот. результати наук.-дослід. роботи Ін-ту педагогіки*

НАПН України за 2018 рік / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. К.: Інститут педагогіки, 2018. С. 242–243.

4. Hassani Leila, Rizan Tengku Nor, Maasum Mohamad. A Study of Students' Reading Performance in Two Test Formats of Summary Writing and Open-ended Questions. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. No 69. P. 915 – 923. DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.12.016

5. Lissitz R., Hou X. Multiple Choice Items and Constructed Response Items: Does It Matter? University of Maryland. 2012. 37 p.

6. Mozaffari F., Mohammad Alavi S., Abbasali Rezaee. Investigating the Impact of Response Format on the Performance of Grammar Tests: Selected and Constructed. *Journal of Teaching Language Skills (JTLS)*. 36 (2), Summer 2017. P. 103–128.

7. Wirtz M., Schladitz S., Groß Ophoff J.; Effects of different response formats in measuring educational research literacy. *Journal for educational research online*. 2017. No 9 (2). P. 137–155.

Jan GRZESIAK
(Konin, Polska)

WYZWALANIE POTENCJAŁU NAUKOWO-EDUKACYJNEGO W KSZTAŁCENIU NAUCZYCIELI KU PRZYSZŁOŚCI

Wyzwalanie potencjału naukowo-dydaktycznego jest bardzo istotnym wyzwaniem i zarazem zadaniem odnoszącym się do edukacji i nauk o niej. Zadania w tym zakresie są bowiem oparte na zasadzie dwujędności teorii i praktyki, a więc odnoszą się zarówno wobec pracowników nauki jak i wobec nauczycieli jako realizatorów procesów edukacyjnych z respektowaniem przesłanek naukowych. A wszystko to w imię autentycznej wysokiej jakości oraz skuteczności kształcenia wychowującego na wszystkich szczeblach edukacji – także w edukacji nauczycieli. Troska o ścisłą jedność teorii i praktyki prowadzi więc nieuchronnie do wyzwania aktywności wszystkich uczestników procesów kształcenia pozostającego w ścisłej współzależności z wyzwaniem potencjału naukowo – metodycznego tkwiącego między innymi w «Edukacji Jutra» na przestrzeni jej ożywiania w ostatnim ćwierćwieczu. Idea ta i zarazem troska przyświecała nieustannie właśnie Profesorowi Kazimierzowi Denkowi, który jako inicjator i autor konceptualizacji stworzył «koncepcję szkoły na miarę jutra» i we współpracy z coraz szerszym gronem autorytetów naukowych oraz wybitnych praktyków pomnażał dorobek na kanwie cyklicznych wydawnictw pod wymownym tytułem «Edukacja Jutra».

W początkowym okresie przyświecało hasło «Oświata na wirażu», które już a samej nazwie zawiera wyzwanie wobec postępu naukowo-edukacyjnego właśnie na rzecz lepszej «edukacji jutra». We wprowadzeniu do problematyki rozważań dydaktycznych i także problematyki tatrzańskich spotkań (seminariów i sympozjów) naukowych Profesor podkreśla dobitnie to, iż «koncentruje się wokół przemian edukacji i możliwości wprowadzania nowych sposobów realizacji procesu kształcenia» [1, 5]. Nietrudno dostrzec troskę Profesora o wyzwanie potencjału naukowo-edukacyjnego «Edukacji Jutra», a której «Oświata na wirażu» torowała drogę do 1999 roku. W tym samym roku zapoczątkowana została seria wydawnicza «Edukacja Jutra» pod współredakcją Profesora K. Denka wspólnie z Jego bliskimi współpracownikami. Po śmierci Profesora K. Denka (2016) jego wkład i dorobek jest obecnie pomnażany pod znakomitym przewodnictwem znanego i wybitnego pedagoga – Profesora dr hab. S. Palki.

Przesłanie Profesora Kazimierza Denka wobec uczestników Edukacji Jutra. W tym miejscu zwrócimy uwagę na egzemplifikację wyzwania potencjału naukowo – dydaktycznego «Edukacji Jutra» w treści przesłania Profesora K. Denka, jakie w formie audiowizualnej zostało zaprezentowane w dniu 24. czerwca 2013 roku. Znajdujemy w nim między innymi następujące akcenty: «...Sprzyjać temu będzie konsekwentne trzymanie się założeń TSN, że nie dominuje na nich żadna, uprzywilejowana perspektywa futurystycznego, holistycznego i humanistycznego patrzenia na